

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ БЕЗПЕКОВОГО СПРЯМУВАННЯ
ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МІНІСТЕРСТВА
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ**

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні педагогічної ради ліцею

Протокол № 10

від « 21 » 05 2025 рік

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

~~полковник поліції~~

Ігор ШМЕЛЬКОВ

« 21 » 05 2025 рік

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

**кандидатам для зарахування на здобуття
повної загальної середньої освіти**

**Івано-Франківськ
2025**

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму вступного випробування з історії України складено на основі навчальної програми з історії України для загальноосвітніх закладів освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804) та на основі постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти».

Програму складено для кандидатів на зарахування, які вступають до Програму складено для кандидатів на зарахування, які вступають до Івано-Франківського ліцею безпекового спрямування та національно-патріотичного виховання Міністерства внутрішніх справ України у 2025 році на основі базової загальної середньої освіти для здобуття повної загальної середньої освіти.

Програма складається з пояснювальної записки, переліку тем, що виносяться на вступне випробування, вимог до рівня підготовки, критеріїв оцінювання та списку рекомендованої літератури.

Ця програма дає можливість кандидатам на зарахування систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування з історії України.

Мета вступного випробування з історії України – оцінити рівень підготовленості кандидатів на зарахування з історії України з метою конкурсного відбору для навчання в ліцеї.

На вступному випробуванні кандидати на зарахування повинні продемонструвати:

- рівень оволодіння історико-хронологічною базою, орієнтацію в історичному часі, вміння встановлювати зв'язки між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявляти зміни і тривалість у житті суспільства;

- здатність мислити системно, виявляти взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Перевірці підлягають уміння:

- правильно орієнтуватися у історичній хронології, системні знання про факти, події, явища, тенденції в історії України;
- орієнтування кандидата на зарахування в соціально-історичному просторі, вміння виявити взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури і навколишнього природного середовища;
- мислити критично, працювати з різними джерелами інформації та формулювати історично обґрунтовані запитання.

Розділ 1. Первісні спільноти. Археологічні культури.

Виникнення та розселення первісних людей. Заняття та спосіб життя, суспільна організація, культура та релігійні вірування первісних людей. Основні стоянки і археологічні знахідки первісної доби на території України.

Трипільська археологічна культура. Велика грецька колонізація. Античні поліси на території України. Суспільне, господарське життя і побут в античних полісах на території України. Взаємини греків і місцевого населення. Кіммерійці та скіфи на території України. Сармати на території України.

Розділ 2. Давні слов'яни. Виникнення та існування Русі-України

Давні слов'яни. Суспільне та господарське життя і духовний світ давніх слов'ян. Склавини і анти на теренах України. Походження українського народу.

Розселення літописних слов'янських племен на території сучасної України. Суспільство та господарство східних слов'ян. Заснування міста Київ. Виникнення киеворуської державності. Руські князі/княгиня середини IX–X ст.

Правління руських князів (Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира, Ярослава) наприкінці X – у першій половині XI ст. Впровадження християнства. «Руська правда». Релігійне життя. Культура. Поліцентричність руської державності в другій половині XI – першій половині XIII ст. Вишгородський, з'їзди князів та їхні рішення. Культура Русі-України в другій половині XI – першій половині XIII ст.

Розділ 3. Волинь і Галичина кінця XII – середини XIII ст. Волинсько-Галицьке князівство («держави Романовичів») середини XIII–XIV ст.

Волинь і Галичина в кінці XII – середині XIII ст. Утворення Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»). Походи монголів на Русь. Особливості підпорядкування Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів») та інших князівств Русі-України Монгольській імперії (улусу Джучі/Золотій Орді). Спроби організації антимонгольської коаліції. Відновлення влади Романовичів на Волині та в Галичині. Коронування Данила Романовича. Волинь і Галичина за наступників короля Данила. «Вигасання» династії Романовичів та боротьба претендентів на її спадщину. Релігійне життя. Культура Волинсько-Галицького князівства («держави Романовичів»).

Розділ 4. Руські землі в складі сусідніх держав (середина XIV – початок XVI ст.). Кримське ханство.

Включення руських земель до складу Великого князівства Литовського, Польського королівства та інших держав. Боротьба Великого князівства Литовського та Польського королівства з Тевтонським орденом. Русь як окремий регіон у Польському королівстві. Київське князівство та його ліквідація. Суспільні відносини на теренах сучасної України в XIV – XV ст. Сільське господарство. Міста, магдебурзьке право. Ремесла і торгівля. Люблінська унія 1569 р. Устрій Речі Посполитої. Війни Речі Посполитої з Московським царством у першій третині XVII ст. Землі Русі-України в Речі Посполитій. Берестейська унія як спроба реформування православної церкви. Утворення унійної (греко-католицької) церкви. Відновлення православної ієрархії та реформи церкви. Книгодрукування. Освіта. Братські школи. Острозька слов'яно-греко-латинська школа. Єзуїтські колегії. Київська (Києво-Могилянська) колегія. Містобудування, архітектура, образотворче мистецтво, література XVI – першої половини XVII ст.

Розділ 5. Становлення українського козацтва

(XVI – перша половина XVII ст.) Козацька революція середини XVII ст. і війна за суверенітет козацької держави другої половини XVII ст.

Походження українського козацтва. Козацькі степові та прикордонні спільноти. Запорозька Січ. Реєстрове козацтво. Становлення козацького стану. Походи запорозьких козаків на володіння Кримського ханства та Османської імперії. Участь запорозького та реєстрового козацтва у війнах Речі Посполитої. Козацькі повстання. Передумови і причини козацької революції. Козацько-кримський союз. Події 1648 р. Події 1649 р. Зміна характеру повстання. Зборівський договір. Події 1650–1651 рр. Берестецька битва. Білоцерківський договір. Батозька битва. Жванецька облога. Зовнішня політика: у пошуку союзників (Московське царство, Османська імперія, Молдавське князівство, Шведське королівство). Українсько-московський договір 1654 р.

Розділ 6. Козацька Україна (Гетьманщина) другої половини

XVII – кінця XVIII ст.

Гадяцька угода. Московсько-українська війна. Конотопська битва. Передумови, причини і перебіг «Руїни». Внутрішня боротьба за владу та впливи. Розкол козацької держави. Спроби об'єднання Лівобережної та Правобережної Гетьманщини. Гетьманщина в період Івана Мазепи та спроба усамостійнення. Конституція Пилипа Орлика. Нова Січ. Спроба реформування Гетьманщини за урядування Данила Апостола і Кирила Розумовського. Остаточна ліквідація Росією політичної та адміністративної автономії Гетьманщини і Слобідської України. Ліквідація Росією Запорозької Січі. Політична культура козацької старшини, «Історія русів» як її квінтесенція.

Втручання Російської імперії у внутрішні справи Речі Посполитої, поступова втрата нею політичного суверенітету. Конфесійне питання як формальний привід для втручання (шляхетські конфедерації та «Коліївщина»). Гетьманщина як частина Речі Посполитої. Опришківський рух. Гайдамаки. Українські території як вузол протиріч між Російською та Османською імперіями. Становище Кримського ханства і його анексія Російською імперією. Імперська політика Росії щодо Півдня України. Становище Закарпаття. Перший поділ Речі. Змарновані сподівання: другий і третій поділи Речі Посполитої. Зміни в приналежності західноукраїнських земель та Правобережної України.

Розвиток української культури другої половини XVII – XVIII ст.

Розділ 7. Українські землі в складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Нові російські порядки: імперське освоєння українського простору. Козацтво після ліквідації Запорозької Січі та Гетьманщини. Французько-російська війна 1812 р. та плани Наполеона I щодо Східної Європи. Початок індустріальної революції. Порто-франко Одеси. Початок українського національного руху («національне відродження»): козацько-старшинський етап. Формування сучасної національної ідентичності. Нове покоління українських патріотів: Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко Кирило-Мефодіївське братство. Соціальні та політичні рухи. Польське повстання 1830–1831 рр. і його наслідки для України. Умови розвитку освіти й культури в Україні. Імперська політика в галузі освіти й науки. Університети в Україні (Львівський, Харківський, Київський). Становлення сучасної української літературної мови. «Енеїда» Івана Котляревського – перший твір нової української літератури. Націєтворча роль літературних та історичних праць. Теми та образи української романтичної літератури та історичної белетристики. Тарас Шевченко і його «Кобзар».

Розділ 8. Українські землі в складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний устрій українських регіонів у складі Австрійської імперії. Соціальний та етнічний склад населення. Організація імперської влади. Реформи Марії Терезії та Йосифа II. Початки українського національного руху в Австрійській імперії. Закарпатські «будителі». Товариство галицьких греко-католицьких священників. Національна діяльність Греко-католицької церкви. Гурток «Руська трійця». «Весна народів» та події в Галичині, Буковині й Закарпатті в 1848–1849 рр. Скасування панщини. Перша політична організація українців – Головна Руська рада – та її національна програма. Газета «Зоря Галицька». Українці в австрійському парламенті.

Розділ 9. Українські землі в складі Російської імперії в другій половині XIX ст.

Україна в контексті міжнародних політичних подій середини XIX ст. Східна (Кримська) війна 1853–1856 рр. Ліквідація кріпацтва та реформи 1860–1870-х рр. Модернізація промисловості й сільського господарства. Торівля. Урбанізація. Будівельна лихоманка. Зміни в транспортному сполученні: пароплавні компанії і розбудова залізничної мережі. Зміни в соціальній структурі населення. Становлення української інтелігенції. Розширення сфери застосування найманої праці. Українські підприємці. Український національний рух: академічно-громадівський етап. Хлопомани і громадівський рух. Київська громада. Південно-Західний відділ Російського географічного товариства. Молоді громади. «Братство (Братерство) тарасівців». Ідейні основи українського руху: Володимир Антонович і Михайло Драгоманов. Реакція російської громадськості й імперської влади на розвиток українського руху: Валуєвський циркуляр і Емський указ. Польське повстання 1863–1864 рр. та його наслідки для поляків і українців. Громадсько-політичне та культурне життя єврейського населення.

Розділ 10. Українські землі в складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.

Зміни в політичному становищі західноукраїнських регіонів у зв'язку з перетворенням Австрійської імперії на Австро-Угорську, запровадженням конституційно-парламентського устрою та децентралізацією. «Українське питання» в політиці австрійської влади. Національно-політичні й культурні течії в українському русі Галичини і Буковини: русофіли («москвофіли») і народовці («українофіли»). Гасло «органічної праці». Зародження ідеї «соборної України». Радикальний рух у Галичині. Українсько-польське суперництво в Галичині. Українське представництво в Галицькому сеймі та австрійському парламенті у Відні. Народовська політика «нової ери». Утворення політичних товариств і політичних партій. Особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських регіонів. Пореформені (після скасування панщини в 1848 р.)

зміни в становищі селянства. Нафтова промисловість Дрогобиччини. Кооперативний рух. Трудова еміграція.

Розділ 11. Україна на початку XX століття

Населення України на початку XX ст. Індустріальна модернізація. Економічна криза 1900–1903 рр. Розвиток монополій. Проведення в Україні столипінської аграрної реформи. Переселенські рухи. Український національний рух: політичний етап. Автономістська й самостійницька течії в національному русі. Розбудова політичних партій. Утворення національних організацій культурно-освітнього та військово-спортивного спрямування. «Націоналізація» селянства. Консолідація української нації. Українці в Російській революції 1905–1907 рр. Боротьба українців за реформу виборчої системи в Австро-Угорській імперії. Українське представництво в російській Державній думі та австрійських парламентських установах – Галицькому сеймі і Державній раді. Український національний рух і його опоненти в умовах пореволюційної(столипінської) реакції 1907–1914 рр. Товариство українських поступовців. Посилення імперського тиску з боку російської влади. Антиєврейські погроми. «Справа Бейліса». Посилення соціальної і політичної напруженості.

ІІІ. ФОРМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Під час вступних випробувань з історії України кандидати на зарахування виконують тестові завдання.

Схема оцінювання завдань вступного випробування (тестування) з історії України:

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

Оцінюють у 0 або 1 бал: 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь або відповіді на завдання не надано.

2. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари).

Оцінюють у 0, 1, 2, 3 або 4 бали: 1 бал – за кожну правильно встановлену відповідність («логічну пару»); 0 балів – за завдання, якщо не вказано жодної правильної відповідності («логічної пари») або відповіді на завдання не надано.

3. Завдання з вибором двох правильних варіантів із п'яти запропонованих варіантів відповіді.

Оцінюють у 0, 1, 2 бали: 1 бал – за кожен правильно вказаний варіант відповіді (цифру) із двох можливих; 0 балів, якщо не вказано жодного правильного варіанта відповіді або відповіді на завдання не надано.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту з історії України – 36.

При проходженні тестування кандидати на зарахування повинні знати:

- основні історичні події, їх дати або хронологічні межі;
- персоналії найбільш видатних суспільно-політичних та культурних діячів, роки їхнього життя, основні досягнення;
- хід подій головних історичних процесів, які мали прямий і безпосередній вплив на розвиток української нації, її державності та культури;
- особливості розвитку національної культури, ті культурні цінності, які становлять основу національної окремішності та ідентичності українського народу.

Кандидати на зарахування повинні вміти:

- правильно визначати дати історичних подій та хронологічні межі;
- правильно визначати відповідність історичних подій конкретним періодам;
- правильно визначати досягнення та здобутки конкретних історичних персоналій;
- правильно визначати причини і наслідки конкретних історичних подій та процесів;
- встановлювати прості причинно-наслідкові зв'язки.

Методика проведення вступного випробування охоплює такі обов'язкові етапи:

- проведення консультації перед початком вступного випробування, під час якої кандидатам на зарахування доводяться особливості складання вступного випробування у тестовому форматі, пропонується обрати із трьох конвертів, у

яких містяться варіанти тестових завдань, для подальшого забезпечення друку достатньої кількості варіантів із тестовими завданнями. За результатами виготовлення копії обраного кандидатом на зарахування варіанту тестових завдань складається відповідний Акт;

- проведення інструктажу щодо правильного заповнення бланку для відповідей;

- видача кандидатам на зарахування варіанту тестових завдань та бланка для відповідей;

- розв'язання кандидатами на зарахування тестових завдань шляхом відмітки однієї правильної відповіді;

- повернення кандидатами на зарахування варіанту із тестовими завданнями та бланка з відповідями.

Система оцінювання результатів вступного випробування

Рівень знань	Кількість правильних відповідей	Оцінка за 12- бальною шкалою
початковий (недостатній)	1	1
	2	
	3	
	4	2
	5	
	6	
	7	3
	8	
	9	
середній	10	4
	11	
	12	
	13	5
	14	
	15	
	16	6
	17	
	18	
достатній	19	7
	20	
	21	
	22	8
	23	
	24	
	25	9
	26	
	27	
високий	28	10
	29	
	30	
	31	11
	32	
	33	
	34	12
	35	
	36	

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Власов В.С, Данилевська О., Ващук Д. Історія України. – Київ: Генеза, 2024.
2. Щупак І.Я, Бурлака О.В., Дрібниця О.В. та ін. Історія України: підручник для 7 кл. закладів загальної середньої освіти . – Київ: УОВЦ «Оріон», 2024.
3. Гісем О., Мартинюк О. Історія України: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – Харків: Ранок, 2021.
4. Мудрий М., Аркуша О. Історія України: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Генеза, 2021.
5. Сорочинська М., Гісем О. Історія України: підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2020.
6. Щупак І., Піскарьова І., Бурлака О. Історія України: підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Оріон, 2020.
7. Щупак І., Черкас Б., Бурлака О., Власова Н., Галушко К., Кронгауз В, Піскарьова І., Секиринський Д. Історія України: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Оріон, 2020.

ПОСІБНИКИ ТА ДОВІДНИКИ

1. Власов В. Історія України. Збірник завдань для підсумкових контрольних робіт. ДПА 2022 9 клас. К.: Генеза, 2022.
2. Власов В., Кульчицький С., Мицик Ю. Історія України: повний курс підготовки для вступу до ВНЗ. Довідник для абітурієнтів та школярів. К.: Літера, 2019.
3. Гісем О., Мартинюк О. Опорні схеми, таблиці, коментарі 5-11 класи. Повний повторювальний курс: підготовка до ЗНО та ДПА. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2021.
4. Дух Л. Історія України. Хронологічні таблиці 5-11 клас. Харків: Навчальна література, 2019.

5. Земерова Т. Історія України: Таблиці та схеми. Тернопіль: Підручники і посібники, 2022.
6. Панчук І. Історія України : міні-довідник для підготовки до ЗНО та ДПА. Тернопіль: Підручники і посібники, 2021.
7. Скирда І. Історія України у визначеннях таблицях і схемах. 7 – 9 клас. Харків: Ранок, 2020.
8. Харківська Н. Довідник учня. Історія України. Усі дати, терміни, події. 6-11 класи. К.: Основа, 2024.

INTERNET-РЕСУРСИ

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>

<https://test.izno.com.ua/>

<https://zno.osvita.ua/ukraine-history/tema.html>

<https://zno.osvita.ua/ukraine-history/tema.html>